

Turks 1,2 (nieuwe stijl)

Examen HAVO

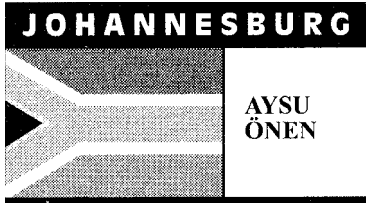
Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

20 | **01**

Tijdvak 2
Vrijdag 22 juni
10.00–12.30 uur

Tekstboekje

Bill Gates falcı mı yoksa sihirbaz mı...

1 Olacakları önceden bilmek, geleceği görmek herkesi ilgilendiriyor bugünlerde. **“Gelecek hepimizin problemi; yaşamımızın geri kalanı orada geçecek çünkü”** diyen büyük adam, pek doğru buyurmuş. Politikacılar kulak verin. İki tümcede bir gelecekte söz ediyorlar. Falcılar, hocalar, medyumlar altın çağlarını yaşıyor. Sonunda, modern insanın kartezyen beyni, elle tutulur gerçeklere dayanmayan gelecek spekülasyonları karşısında hem geleceğe hem gelecek habercilerine olan inancını yitiriyor. Yine de değişmeyen gerçek, insanoğlunun gelecek kavramıyla büyüldüğü. Yoksa hava durumu bu kadar popüler olur muydu?

2 7 Mart sabahı, Johannesburg'un en büyük konferans salonlarından birinde, Microsoft'un kurucusu, başkanı aynı zamanda dünyanın en zengin adamı Bill Gates'in konuşmasını benimle birlikte bekleyen gazetecilerin, şirket başkanlarının ve bilgisayar mühendislerinin aklında gelecek vardı. Bense, teknolojik bir sirki andıran dev ekranlarla ve bilgisayar kablolarıyla dolu sahneye bakarken kendimi sirk falcısının çadırının önünde sırada beklemiş gibi hissediyordum. Birazdan beyaz dumanların arasından kırmızı pelerini ve kristal küresiyle beliriverecekti.

3 Çıka çıka üstüne büyük gelen siyah bir tişört giymiş,

hafif göbekli, utangaç öğrenci kılıklı biri çıktı. Elinde, bir fare... Ve konuşmaya başladı fareli adam. Bir odayı kaplayan bilgisayardan masa üstü bilgisayarlarına nasıl geçildiğini anlattı. En iyi işletim sisteminin Windows olduğunu vurguladı. Sonra, faresine bir dokundu, önden projeksiyonlu dev kristal küresinde herkes İnternet mucizesini gördü. Konuştukça utangaçlığı kayboldu, sesi yükseldi, konuşması vaaza dönüştü. Üstündeki siyah tişörtü rahip cüppesi olarak görmeye başladım. Sesi kulaklarımda yankılanıyor: **“Herkes Windows kullanıyor.” “Gelecek İnternet’te.” “Senin browser’ın hâlâ microsoft değil mi yoksa?” “Biz Amerikalılar, çocuklarımızı bilgisayarda eğitiyoruz.” “Bizim Amerika’da düşünce özgürlüğü var, o yüzden İnternet herkese açık.” “Biz Amerikalılar pizzamızı İnternet üzerinden ismarlarız.” “Microsoft daha beyaz yıkar.”**

4 Kravatsız haliyle anti iş adamı görünümündeki Bill Gates, 21. Yüzyılın modern şirketi Microsoft'un rakipleriyle son derece klasik bir saldırı tekniğiyle başa çıkmayı amaçlıyor olsa gerek. Bill Gates konuşurken herkes gelecekle ilgili en özel sorularına yanıtlar bekledi ister istemez. Ne de olsa, karşılarında, geleceği gördüğü için Harvard Üniversitesi'ndeki eğitimine boşverip daha adından bile söz edilmeyen kişisel bilgisayarlar için yazılım ve işletim sistemi geliştiren bir şirket kuran bir adam vardı. Geleceği gördüğü için 20 milyar dolarlık bir kişisel servete 40 yaşında sahip olmuştu. Ancak Bill Gates'in gösterişli hokuspokusunda ne kişisel gelecek ne insanlığın geleceği anlatılıyordu.

Konuşmadan çıkan tek sonuç, geleceğin yarısının Amerikalılara, diğer yarısının da Microsoft'a ait olduğuydu.

5 Gelecek üzerine edilen bu kadar laf, kaçınılmaz olarak aklıma kıyamet gününü getiriyor. Kıyametin iki senaryosu var. İlk son, Amerika ve Amerika gibi Microsoftlaşmış ülkeleri bekliyor. Teknoloji sayesinde gerçek anlamda özgürlüğe kavuşmuş insanın, düzene ve devlete gereksinimi kalmaz. Bilgi ve mal alışverişi bilgisayar üzerinden sağlanmaktadır. Paraya ihtiyaç kalmamıştır. Devletin her yaptığını kontrol edebilen bireyin her yaptığı da devlet tarafından izlenmeye başlanır. Herkes paranoyak olur. Kimse kimseyle görüşmediği için insanlar kendilerine bakmamaya başlar. Moda ve kozmetik kavramlar ortadan kalkar. şampuan satışları düşer. İkinci senaryo, Bill Gates'in bilgisayar teknolojisiyle dayanan geleceği sırtında taşıyamayacak durumda olan ülkeleri ilgilendiriyor. Her eve elektrik ve telefon hattı ulaştıramamış ülkeler bunlar. Okuma yazma oranı çok düşük olan ülkeler. Microsoft'un İngilizcesini anlayacak kadar yabancı dil bileni olmayan ülkeler.

6 Darwin'in **“güçlü olan yaşar”** teorisi gerçekse, microsoftlaşmamış olan ülkeler geleceği göremeyecekler. Benden size bir öğüt: Geleceği yaratanlar ve ona sahip olanlar dışında kimsenin lafına inanmayın. Bill Gates, bugün geleceğin tek sahibi gözüküyor. Gelecekte bir parça istiyorsanız, kararınızı çabuk verin: Ya Microsoft ya ölüm!

Cumhuriyet, 1997

Bir yıllık aradan sonra üçüncü albümü Sevmek Zor’la listelere dönen Kargo grubu:

Kadınla erkeğin fotoğrafını çektik

- 1 Geçen yıl bu dönemde, “Yarına Ne Kaldı?” adlı ikinci çalışmasıyla büyük ilgi toplayan Kargo, arayı soğutmayıp “Sevmek Zor” adlı yeni albümüyle çıkageldi. Bir enstrümental parçanın adını taşıyan yeni albüm pop-rock diye nitelenebilecek parçaların toplandığı hayli iddialı bir yapıtı.
- 2 İlk iki albümü dar olanaklarla hazırlayan Kargo’nun bu kez rahat çalıştığı, işin üzerinde geniş bir kadronun kafa yorduğu daha kapaktan anlaşılıyor.
- 3 Bir kesim onları tamamen reddetse de Kargo bir dolu ilginç özelliğiyle yerli rock için önemli bir grup. Öncelikle Türkiye’de rock müziğinin yelpazesini genişleterek bu işin de bir pazarı olabileceğini büyük plak şirketlerine onlar ispatladı. Ardından blues, protest ya da arabesk arasında sıkışıp kalmış yerli rock içinde pop rocka da hayat hakkı tanınmasını sağladı. Ve yabancı grupları izleyen liseli rockçuyu yerli rocka çekmeyi başardı. Tabii bu arada fazla medyatik olmaları, rockun dünya görüşüne önem veren kitleyi rahatsız etti ve Kargo bu camiadan aforoz edildi. İşte bu olayları ve yeni albümün yorumunu, askerde olan Selim Öztürk’ten yoksun Kargo kadrosuyla (Koray Candemir, Serkan Çeliköz, Burak Karataş, Mehmet Şenol Şişli) ele aldık:
  - 4 – **Kargo’nun genç kızlara yönelmesi, Koray’ın öne çıkması bir planın sonucu muydu?**
  - 5 – Baştan beri grup imajını ayakta tutmaya çalıştık. Ama elimizde olmadan Koray öne fırladı. Fotoğraf çektirdik birlikte. Aradan Koray’ın fotoğrafını kesip poster yaptılar. Bu tip hareketlerle albüm teen-age kesime¹⁾ yöneldi. Konserlerde, imza günlerinde, radyodaki telefon bağlantılarında hep 15–25 yaş arası gençler vardı.
  - 6 – **Popülerlik neler değiştirdi hayatınızda?**
  - 7 – Konserlere giderken yolda birbirimizi tanıdık, aile gibi olduk. Bunun dışında fazla değişiklik yaşamadık. Yine okulumuza gidiyoruz, arkadaşlarımızla buluşuyoruz.
  - 8 – **Grubun gençler tarafından bu kadar tutulmasına ve iddialı kliplere karşın “Yarına Ne Kaldı?”nın satışının yüzbin civarında durmasının nedeni ne sizce?**
  - 9 – Evet, bu kadar ilginin karşılığında 400–500 binlik bir satışa ulaşmak gerekiyordu. Ama insanların kulağı rock müziğine hala fazla alışık değil. Biz dünya müziği dinliyoruz ve bir parçasından yakalamaya çalışıyoruz. Buna rağmen on yıl geriden takip ediyoruz dünyayı. Genelde İngiliz gruplarından, soundundan²⁾ etkileniyoruz. U2’nunki gibi hem

noot 1 teen-age kesim = 10–19 yaş arasındaki gençler

noot 2 sound = ses, mesaj

popüler hem de deneysel birşeyler çıkarmayı hedefliyoruz.

10 – **Kafanızdakilerin bu kez ne kadarını endüstriye kabul ettirdiniz?**

11 – Albümü yine hazır getirdik şirkete. Patron, “İlla şunu bunu yapın,” demedi.

Fikirlerini aldık tabii. Martin Cru Spencer de yol gösterdi. Ama tohumun atıldığı noktada yalnız ve hürdük. Endüstriden bu kadar çok korkmalarına gerek yok rock gruplarının.

12 – **Rock camiasından nasıl eleştiriler geldi Kargo’ya?**

13 – Biz popülerleşince underground kesim çok rahatsız oldu. Akmar Pasajı’nda kaç kez kavga ettik. Bizi endüstrinin adamı olmakla suçluyorlardı. 10 bin kaset satsaydık bu kesimin çok benimseyeceği bir grup olacaktık. Ama 100 bin satınca, kızlar göbeklerine imza isteyince, onların umursamadığı bir grup haline geldik. Popüler olmamız hazımsızlık yarattı. Onlar hep rockçunun uçlarda dolaşmasını istiyor. Ancak uçlar arasında birçok çizgi var. Biz ortadayız. Bizi dışlamalarının yanlış olduğunu bu albümde görecekler.

14 – **Yeni albümde neler var?**

15 – Albümde kadınla erkek arasında yaşananların fotoğrafını çekmeye çalıştık. İlk parça sonunda kırgınlığın hakim olduğu eski Kargo soundunu hatırlatan bir beste. “Çünkü Çok Zor” iddialı olduğumuz baladlardan³⁾ biri. “Şairin Elinde” ise dünya müziğine en yakın parçamız. Bu nedenle ilk klipi bu parçaya çektik. “Sen Her Zaman” bir kapak çekiminde doğdu. Akılda kalıcı olmasıyla birçok insanı yeni albüme çekebilir. “Ben ve Dünya”, Mehmet’in hasta olan arkadaşına yazdığı rahatsız edici bir çalışma.

16 İkinci yüzün ilk parçası “Graffiti” besteyi yapan Serkan’ın kafasındaki gibi çıktı. Bu çok önemli. “Tanrım Affet Beni” hafiften Seattle kokuyor. “Ayrı Ayrı”’yı ise 1994’te yazıp bu albüme bırakmıştık. “Lanetlenmiş Omuzlar” albümün en hızlı parçası. “Bad’lik Amiri” ise deneyin önüne çıktı. Efektlerde⁴⁾ Martin Cru Spencer bize çok yardımcı oldu. Son parça “Sevmek Zor” sakın, enstrümantal bir kapanış. CD’deki bonus track “Yapabilirsin”, albümün havasının tamamen dışında kalan ve bizim unplugged bir konserde göstereceğimiz performans hakkında ipucu veren akustik parça.

Hürriyet, Nisan 1997

noot 3

balad = türkü

noot 4

efekt = etki ve taklit sesleri

Sahaflarda Eskiye Özlem

İstanbul Haber Servisi –

Kapalıçarşı'nın Fesçiler Kapısı ile Beyazıt Meydanı arasında yer alan İstanbul'un 'eski kitap alışveriş merkezi' Sahaflar Çarşısı, eski hareketli günlerini özleyiyor. 1970'lerden sonra dokusu hızla bozulan çarşı, belediyenin kiralari aşırı biçimde artırması; eski kitaptan anlayan, bu işe gönül veren esnafın azalması ve işporta baskısının huzursuzluk yaratması nedeniyle kimliğini yitirmeye başladı. Özellikle 1977'de belediyenin Beyazıt Meydanı'nı işgal eden işportacıları geçici olarak Sahaflar Çarşısı'na yerleştirmesiyle çarşı 11 işlevini kaybetmeye başladı. İstanbul Sahaflar Çarşısı Derneği Başkanı Adil Sarmusak, eğitim sisteminin değişmesi, Beyazıt'taki fakültelerin sayısının azalmasıyla eski kitaplara olan ilginin azaldığını belirtti.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı 23, Eminönü Belediyesi'ne ait 19 olmak üzere toplam 42 dükkândan oluşan çarşıda bugün sadece 3-4 dükkân 12. Diğer dükkânlarda ise 'ayakta kalabilme' kaygısıyla ders kitapları, defter, kalem gibi kırtasiye malzemeleri; yabancı dergiler, güncel kitaplar ve yüzük, kolye gibi hediyelik eşyalar satılıyor.

Sahaflık, medrese öğrencilerinin 15. ve 16. yüzyıllarda Fatih ve Beyazıt gibi büyük camilerin etrafında kitap alımı satımı yapmaları ile birlikte 13. Basralı Abdullah Yetimi de sahaflığın piri olarak bilinen ilk kişiydi. 1894'teki İstanbul depremine kadar Kapalıçarşı içinde faaliyet gösteren sahaflar, depremden sonra bugünkü yerlerine taşındılar. Bilim ve kültür adamlarına, üniversitelere ve kitaplıklara birçok basma ve yazma kitap sağlayan 14, 1950'de önemli bir yangın geçirdi.

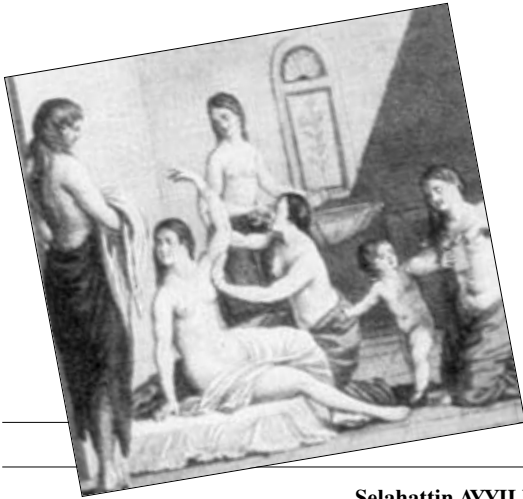
Yangın sonrasında belediye, çarşıdaki arsaları alarak sahafları bugünkü görünümüne kavuşturdu. Yapılan barakalar sembolik fiyatlarla hak sahiplerine satılırken geri kalan dükkânlar ise yine sembolik fiyatlara 15. Sarmusak, belediyenin, sahafların sadece eski kitap satması şartıyla dükkânları sembolik fiyatlarla kiraya verdiğini belirterek, bu 'centilmenlik anlaşması'nın Bedrettin Dalan'ın belediye başkanlığı yaptığı dönemde

16. Sarmusak, Dalan döneminde belediyenin kira taleplerinde büyük miktarda artış olduğunu ve buna bağlı olarak çarşıda kitapla ilgili diğer malzemelerin de satılmaya başladığını söyledi. Sahaflığın ‘kitap doktorluğu’ olduğunu söyleyen Sarmusak, artık kendilerine eski kitap sağlayan 17 kalmadığını ifade etti. “Eskiden bohçacı-eskici denilen sahaflar vardı. 18 dolaşır, eski kitaplar toplayıp çarşıya getirirlerdi. O kitaplar da çarşıda açık arttırmayla satılırdı” diye konuşan Sarmusak, diğer bir eski kitap kaynaklarının da, ölen bilim adamları ve üniversite hocalarına ait kitapların çarşıda müzayede ile satılması olduğunu belirtti.

Nihal Kitabevi, Elif Kitabevi gibi 2-3 dükkânın sadece sahaflık yaptığını vurgulayan Sarmusak, sahaflık mesleğinin yok olması halinde 19 arasındaki bağın da kopacağına dikkat çekti. Sarmusak şöyle devam etti: “Bizi sahaf yapan değerli kitapları depolarda, kasalarda saklıyoruz; raflarda sergilemeye kıyamıyoruz. Sadece meraklılarına, eski kitap erbablarına bu kitapları veriyoruz. Artık araştıran, tartışan bilim adamı, yazar ve üniversite hocaları da kalmadı”. 20 Kuran, yazma, kullanılmış, elden düşme ve diğer dini kitapların satıldığı çarşıya Tanzimat döneminde basılı kitap da girmeye başladı. 1950’lerden sonra ise kitapların yanı sıra defter, kalem, turistik ve hediyelik eşyalar satılmaya başlıyor ve sahafların müşteri tipi de değişiyor. Sarmusak, çarşıya, okulların açılmasıyla birlikte öğrencilerin yoğun olarak geldiğini, eski müşterilerin ise fazla uğramadığını söyledi. Sahaflar Çarşı’sında kalan son birkaç sahaf da, uzun süre İstanbul’a bir ‘kültür merkezi’ olarak hizmet veren çarşının önemli sarsıntılar geçirdiğini ifade ederek devletten, belediyeden, kültür adamlarından, İstanbul’u ve kitabı seven herkesten 21.

Cumhuriyet, Kasım 1999

Geçmiş hayatlar ısıtır bütün hamamları ...

Selahattin AYYILDIZ

1 **D**ilimizde hamam sözcüğünün anlamı kısaca,
2 “Yıkılmaya özgü yer ve yapılara verilen isim”
3 olarak karşılıyor. Hamamın tarihi çok eski
4 çağlara uzanmaktadır. En eski hamamlar çok ilkel
5 nitelikteydiler. Anadolu’da ve Mısır’da çeşitli
6 dönemlerde yapılan kazılarda en basit şekillerine
7 rastlanmıştır.
8 İsa’dan önce dördüncü yüzyılda Yunanistan’da ha-
9 mamların bulunduğu bilinmektedir. Ancak bunlar be-
10 densel eğitim ve tıbbi tedavilerin yapıldığı yerlerdi.
11 Roma’da büyük hamamların yapılması imparatorluk
12 çağına tesadüf eder. O devrin Roma hamamlarının iç
13 yapıları acaba nasıldı?

3 **Ö**nünde avluları bulunan Roma hamamlarına cümle
15 kapısıyla girilir, buradan soyunma yerlerine gidilirdi.
16 Daha sonra soğuk ve sıcak su dairelerinin yer aldığı
17 bölümlere geçilirdi. Soğuk su kısmı daha çok yüzme
18 sporları ve yarışmalar için kullanılırdı. Sıcak su bölüm-
19 lerinde yıkılmak için tekneler, terlemek için sıralar
20 bulunurdu. Külhanda yıkılan odunlarla hem üstündeki
21 su deposu, hem de hamamın ısıtılması sağlanırdı.
4 **R**omalılar hamamlarında hizmet işlerini esirlere ve
23 kölelere yaptırırlardı. Bir Romalı için hamam sadece
24 arınmaya yarayan mekan değildi. Özellikle soyular ve
25 zenginler buralara sohbet etmek, dinlenmek, hatta
26 eğlenmek için gitmekteydiler. Bu durum Bizans dön-
27 minde de aynı şekilde sürmüştür.
5 **İ**slam dünyasında hamamların en güzelleri Türkler
29 tarafından yapılmış, iç ferahlığa ayrı bir önem veril-
30 miştir. Emeviler zamanında sekizinci yüzyılda Suriye’de
31 yapılan hamamlar, yapı tekniği ve süsleme bakımından
32 Bizans hamamlarına benzemektedir. Buna karşın Türk
33 hamamları, diğer uluslarınkine göre çok ayrı özellikler

34 gösteriyordu. Dinin yapılardaki etkisinin kullanım
35 biçimlerini farklı kılabildiğini de gözardı etmemek
36 gerekir. Hıristiyan uluslar hamamlarında tekne içinde
37 yıkanır, müslümanlarsa doğal bir su kaynağının
38 bulunmasını tercih ederlerdi. İşte bu nedenle Türk
39 hamamlarında banyo yapmaya yarayan yıkanma tekne-
40 leriyle, banyo havuzları bulunmamıştır. Dinsel etkiler-
41 den kaynaklanan farklılık mimari özelliklere de yansı-
42 mış, Türk hamamlarıyla Roma ve Bizans hamamlarını
43 değişik kılmıştır.

6 **H**alkın kullanımına yönelik olarak yapılan Türk ha-
45 mamlarının süs ve lüksten uzak olduğunu gözle-
46 mekteyiz. Bunların asıl amaçları temizliği sağlamaktır.
47 Türk halk hamamları çift oldukları yerlerde, sürekli
48 olarak biri kadınların, diğeri erkeklerin hizmetine
49 ayrılmıştır. Tek oldukları yerlerde farklı bir uygulamaya
50 gidilerek, kadınların ve erkeklerin hamamları kullanım
51 günleri saptanmıştır. Bu günler, hamam kapılarına
52 asılan değişik renklerdeki havlularla ifade edilmiştir.

53 **İ**şık, Türk hamamlarında tepeden ufak cam gözlerle
54 sağlanır. Bu nedenle, İstanbul argosunda hamamın kar-
55 şılığı tepegöz olarak kullanılır.

56 **D**ışarıdan gelen ışığın hamamın her noktasına eşit
57 olarak dağılımı için inşa sırasında büyük özen gösterilir.
58 Hamamın dış bölümleri Yunanlılar’da görüldüğünce
59 renkli motiflerle süslenmez. Genellikle tek renk kullanı-
60 mına gidilir. Türk hamamlarının dış yapısı dikkate
61 alındığında, renkten fazla yapı maddelerinin üzerinde
62 durulduğu anlaşılmaktadır. Hakim olan mimari özellik
63 sadeliktir. Hıristiyan Avrupa Sanatı’nda bu alanda
64 kendini belli eden kasvetli, hüznünlü yapısal özellikler
65 hemen hemen hiç görülmez.

9 **“K**endilerine özgü giyiniş ve konuşma biçimleri olan,
67 argoyu çok kullanan, oraya buraya çatmaktan hoşlanan,
68 haylaz delikanlı takımından kimse, ‘külhani...’ İşte, kül-

69 hanbeyinin sözlük anlamı bu şekilde.

70 **Ç**arşı ve pazar ortasındaki hamamlara kendini bilen-
71 ler girmezdi. Dalıp, şaşırıp adımını atanlar kötü isim
72 sahibi olurlar, ya da başlarına bir bela gelmeden çı-
73 kamazlardı. Geceleri de bu hamamların içi ve camakan
74 odaları bekar uşakları tarafından iskan edilir, türlü
75 sebeplerle sık sık olaylar çıkardı. Bu hamam zorbaları ki
76 İstanbul’da ilk defa, “Külhanbeyi” ünvanını almışlardır.
77 Ve ilk külhanbeyleri de Gedikpaşa Hamamı’nın bekar
78 odalarından çıkmıştır.

Nokta 23, 1995

DEFNE GÖLGESİ

TURGAY FİŞEKÇİ

Güneyde Kış

- 1 Aralığın ortası. Burdur'u geçtik. Otobüsümüz hırıltılar içinde Toroslar'ı aşmaya çalışıyor. Üstümüzde kapkara bulutlar, göğü ışık sızdırmayan kalın bir yorgan gibi örtmüş. Çok uzakta, ufukta bulutların biteceğini gösteren mavi bir ışık çizgisi uzanıyor. O ışığa kavuşmadan akşam oldu.
- 2 Antalya'yı, sonra Kemer'i karanlıkta geçtik. Varacağımız yere indiğimizde çevremizi pek kavrayamadık. Ama bir anda üzerimizdeki paltoların, atkılarının, şapkalarının fazlalığının ayırıcına vardık.
- 3 Sabahleyin kalın perdeyi açar açmaz oda ışıkla doldu. Odada kalınamayacağını söyleyen, dışarı çağıran bir ışık. Gömlekle çıktım. Bomboş sahilde yürümeye başladım. On sekiz dereceymiş sıcaklık. Güneş tepeden değil, uzaktan bakıyor. Gök masmavi. Tek bir bulut yok. İçimdeki ses, soyunup atla şu denize diyor. Çakıltaşları sıcacık. Ayakkabılarımı elime alıp, tabanlarımı acıtan taşların üzerinde yürümeyi sürdürdüm...
- 4 Kıyı boyu tatil köyleri, oteller yan yana sıralanmış. Kimi tümüyle kapatmış kapılarını, kiminin açık bölümleri var. Tek tük de olsa konuklarını ağırlamayı sürdürüyorlar. Hepsi de göz alıcı güzellikte. Çamların, palmyelerin, yemyeşil çimlerin, çeşitli süs bitkilerinin arasında, ince beğeniyle yerleştirilmiş yapılar. Geride dalları altın toprakla yüklü portakal, mandalina, limon ağaçlarıyla dolu sıra sıra bahçeler.
- 5 Derken, mayolarıyla güneşlenen birkaç Alman görüyorum. Birinin güneş yağı sürüyor olması komik geliyor. Hatta bedenini güneşte bırakıp, yüzünü bir ağacın gölgesine çekmişti...
- 6 Almanca ders kitaplarındaki bir okuma parçasını anımsıyorum. Kuzey denizi kıyılarında temmuz ayı sıcaklığının ortalama on sekiz derece olduğunu ve bu ayda güneşlenmeye ve denize girmeye gelenleri anlatıyordu. Bir de fotoğraf vardı, kumsalda güneşlenenleri gösteren. Fotoğrafta gökyüzünün bulutlarla kaplı oluşu da gözlerimin önünde.
- 7 Yaz aylarının kalabalığını, kavurucu güneşini ve gürültüsünü düşününce kıyıların bu sessiz ve kimsesiz hali sonsuzluk duygusu uyandırıyor içimde. Ne denizde bir teknenin motor sesi, ne karada en küçük bir ses. kuşların kanat sesleri yalnızca havada yankılanan.
- 8 Bu dünyanın en güzel tatil bölgelerinden birinin böylesine kimsesizliği hüznlendiriyor beni.
- 9 İnsanlarımızı düşünüyorum. Altmış iki milyonun ne kadarı hayatlarında bir kez olsun buralara gelebilmiş, bu, yurtlarındaki yeryüzü cennetini görebilmiştir. Hele köylülerimiz... Bütün yaz tarlalarda, yiyeceğimiz ekmeğin buğdayını, soğanımızı, patatesimizi, saymakla bitmeyecek toprağın nimetlerini soframıza yetiştirmek için çalışanlar. İçtiğimiz tütünü, giyeceklerimizin pamuğunu üretenler. Bu son ikisi ortaya çıkana dek ne çaba ister bir bilerseniz...
- 10 Kentlerde yaşayanlarımızın çoğu çiftçilere imrenir; ne güzel, sürekli açık havada çalışıyorlar, bedenlerini kullanıyorlar, ne sağlıklıdır diye. Oysa çiftçilerin uğraşlarının bir parçası olan gübreler, tarım ilaçları, tahıl tohumları hiç de masum değildirler. Bir tür akciğer iltihabı olan "Çiftçi Akciğeri" denen hastalığa, organik tozlara bağlı ateşlenmelere, hatta mesleğe bağlı gelişen astıma yol açarlar.
- 11 Bir ülkede yaşamak, onun bütün olanaklarını paylaşabilmek değilse nedir? Her bireyimizin birinci sınıf yurttaş olduğunu yinelemiyor muyuz sık sık.
- 12 İşte bunu göstermek için bir fırsat karşımızda duruyor:
- 13 Kış aylarında bomboş duran güney kıyılarındaki güzel otellerde, tatil köylerinde, yazın dinlenme olanağı bulamamış yurttaşlarımızı konuk edelim. Turizm Bakanlığı içinde kurulacak küçük bir birim bu düzenlemeyi gerçekleştirebilir.
- 14 Boş duran otellerle anlaşarak küçük bir konaklama bedeline ve üç öğün yemeğe, çoğu insanımız hayatlarında hiç göremeyecekleri güzelliklerle tanıştırılabilirler.
- 15 Kışın kahvelerde pinekleyen, Erzurum'un soğuşunda, İç Anadolu bozkırının ayazında, güneydoğunun işsizliğindeki insanları devlet birer hafta konuk etse, yurttaşlarıyla arasında daha sıkı bağlar kurulmaz mı? devlet için köylüsünü düşünmek taban fiyatı belirlerken olanaklarını zorlamaktan daha öte bir şey olmalı.

Cumhuriyet, 1998

Serbest Kürsü

Düşünenlerin düşüncesi

Yöneten: Hikmet BİL

► Adres: Hürriyet Tesisleri Güneşli - 34544 İstanbul
► FAX: (212) 550 34 72/77

Tarihe damgasını vuran üç kadın

Dr. Hüseyin PEKİN / Zürih - İSVİÇRE
(Hukukçu - Araştırmacı)

1 1 Elbette ki tarihe damgasını vuran kadınların
2 sayısı sadece üç ile sınırlanabilir. Çağlara veya
3 dünyamızın değişik yörelerine göre oynadıkları
4 rolleri önem ve ağırlık kazanan daha pek çok
5 kadın vardır.

2 6 Ancak, bu kadınların hepsini tanıtmak, belki bir
7 tarihçinin uğraş alanına girebilir ama herhalde
8 mütevazı bir yazının çerçevesini de çok aşar.
9 Bundan dolayı, belli bir ölçüye (kriter) göre
10 aralarında zorunlu seçim yapılmıştır.

3 11 Bu çerçevede yazımızda güdülen amaç;
12 psikolojideki 'fikirlerin çağırışımı' sürecini harekete
13 geçirerek günümüzde de insanların en ziyade
14 ilgisini çeken olgularla (durumlarla) benzetmeler
15 yapılmasına zemin hazırlamak olmuştur.

4 16 Böylece betimlenen amaç doğrultusunda,
17 aşağıda tarihe damgasını vuran, işlevleri
18 birbirinden çok değişik üç kadının; Hz. Ayşe,
19 Jeanne d'Arc ve Kleopatra'nın kısa yaşam
20 öyküleri sergilenmiştir. Kuşkusuz bizler, bir başka
21 deyişle bu kadınları rahatlıkla 'dünya üzerine bin
22 yılda bir gelebilen kadınlar' olarak da
23 nitelendirebiliriz. Ve de bu münasebetle bir kez
24 daha görülmüştür ki, büyük Alman şairi Schiller'in
25 (1759-1805) vaktiyle söylemiş olduğu gibi,
26 gerçekten de 'dünya tarihi, dünya mahkemesi'dir
27 (die Weltgeschichte ist das Weltgericht).

HAZRETİ AYŞE

5 28 Hz. Muhammed'in üçüncü ve çok sevdiği eşi Hz.
29 Ayşe, 614 yılında Mekke'de doğmuştur. Hz. Ayşe,
30 peygamberimizle evlendirildiğinde 9-10 yaşlarında

31 kadardı. Babası Hz. Ebubekir, Hz. Muhammed'in
32 en etkili destekleyicilerinden biri ve başdanışmanı
33 idi. Bu evlilikte, onunla bağların daha da
34 güçlendirilmesini istemenin rol oynamış olması
35 olağan sayılmalıdır. Hz. Ayşe, peygamberimizin
36 hayata gözlerini yumduğu tarihte (8 Haziran 632)
37 henüz daha 18 yaşında bulunuyordu. Temmuz
38 678'de, Hz. Muhammed'in ölümünden takriben
39 elli yıl kadar sonra Medine'de ölmüştür.

6 40 Hz. Ayşe, ne peygamberimizin sağlığında ve ne
41 de onun ölümünden sonra babası Hz. Ebubekir'in
42 (632-634) ve Hz. Ömer'in halifelik dönemlerinde
43 kayda değer herhangi bir siyasi ve dini rol
44 oynamamıştır. Ancak, üçüncü halife Hz. Osman'ın
45 öldürülmesini (656) takiben Hz. Ali'nin dördüncü
46 halife seçilmesini içine sindirememiş, derhal Hz.
47 Ali karşıtlarının yanında yer almıştır. 1000 kadar
48 Mekkeli askerinin başında önce Basra'yı ele
49 geçirmiş, sonra da Hz. Ali'nin kuvvetleri ile savaşa
50 tutuşmuştur. Bu savaş Hz. Ayşe'nin devesinin
51 etrafında cereyan ettiği için tarihte 'Camel' (Deve)
52 Vakası olarak anılmaktadır. Savaş sonunda Hz.
53 Ayşe yenik düşmüş, ancak Hz. Ali kendisine çok
54 saygılı davranmış, 12 bin dirhem emekli ödeneği
55 bağlatarak Medine'de sükûn içinde yaşamasına
56 müsaade etmiştir.

JEANNE D'ARC

7 57 Fransız ulusal kadın kahramanı Jeanne d'Arc'ın
58 insanüstü yeteneklerle ortaya çıkması, döneminde
59 'Orlean Bakiresi'nin birtakım semavi ya da şeytani
60 güçlerinin tutsağı olması ile açıklanmıştır. Johanna,

61 6 Ocak 1412'de Fransa'nın kuzeydoğu
62 bölgesindeki Domremy'de doğmuş bir köylü
63 kızıdır. O sıralarda, Fransa ile İngiltere ve
64 Burgondlar arasında 1328'de başlayan Yüzyıl
65 Savaşları sürüyordu. Ve küçük köylü kızı Johanna
66 birtakım semavi sesler duyuyordu. Bu sesler ona
67 Fransa'yı kurtarmak için Tanrı'nın kendisini
68 görevlendirdiğini bildiriyordu. Sonuçta, o, Tanrı
69 buyruğuna uydu ve binbir güçlükle 1429'da
70 Chinon'da Kral VII. Şarl'a ulaşabildi. Kralı, savaş
71 kazanıldığında 'krallar kralı' olarak taç giyeceğine
72 inandırarak kendisine küçük bir savaş birliği
73 vermeye razı etti. Asker elbisesi giymiş halde bu
74 birliğin başında 8 Mayıs 1429'da Orlean'ı kurtardı.
75 İngilizler kaçmak zorunda kaldılar. Bir yıl sonra
76 ise, 23 Mayıs 1430'da Compiegne kuşatmasında
77 Burgondlar tarafından tutsak alındı ve Rouen'e
78 getirilerek büyük bir meblağ karşılığında
79 İngilizlere teslim edildi. İngilizler, Paris
80 Üniversitesi'nin de desteği ile sadık dostları
81 Rouen Başpiskoposunun başkanlığında bir
82 'Ruhani Mahkeme' kurdurttular. Bu mahkeme
83 Johanna'yı 'büyücülük' ve 'dinsizlikle' suçladı ve
84 yakılarak öldürülmesine hükmetti. Sonraki
85 tarihlerde itibarı iade olundu.

KLEOPATRA

8 86 Kleopatra, İskenderiye'den Yunan ve Mısır
87 krallıklarına hükmeden 'Ptoleme' hanedanı

88 krallarından XII. Ptoleme'nin ikinci kızıdır. Kökü
89 Makedonya Kralı Büyük İskender'e dayanan aile,
90 Mısırlı kanı taşımamaktadır. Doğumu M.Ö. 69'dur.
91 Henüz daha 17 yaşında iken eski Mısır'da
92 firavunlardan beri sürüp gitmekte olan bir
93 geleneğe uyularak 13 yaşındaki erkek kardeşi ile
94 evlendirilmiştir. Sonra da bir süre ülkeyi birlikte
95 yönetmişlerdir. Hükümet işlerinden
96 uzaklaştırılmak istenmesi üzerine, Roma
97 İmparatoru Sezar'ın yardımı ile tekrar tahtına
98 kavuşmuştur. Kleopatra çok güzel, cinsel cazibesi
99 ile erkekleri büyüleme gücüne sahip, iktidar
100 hırsıyla yanıp tutuşan bir kadındır. Önce Sezar'ın,
101 onun ölümünden sonra da bir diğer güçlü Roma
102 generalinin, Antonius'un sevgilisi olmuştur. Ne var
103 ki, Antonius, kayınbiraderi Oktavius'la yaptığı
104 Aktium Savaşı'nda (M.Ö. 30) yenilgiye uğramış ve
105 yaşamına son vermiştir. Bunun üzerine Kleopatra,
106 Oktavius'a yaklaşmayı denemiş ise de ondan yüz
107 bulamamıştır. Çaresizlik içinde, göğüslerini zehirli
108 yılanla sokturarak yaşamına son vermiştir.
109 (MÖ. 30). Onun ölümü ile birlikte Mısır'da
110 binlerce yıl süren Firavunlar dönemi de sona
111 ermiş, ülke Roma kolonisi olmuştur.
9 112 En derin saygılarımla.

Kısaltılarak alınmıştır

Hürriyet, 29 Temmuz 1996

Vitrindekiler

1 **Inka'nın Ölümü**/ Luis Mizón/
Çeviren: Erhan Büyükkakıncı/ Can
Yayıncılık/ 139 s.

“Inka'nın Ölümü”, Şilili yazar Luis Mizón'un ilk romanı. Yazar bu romanda, yarı soylu, yoksulluğa düşmüş bir aileden gelen Gabriel'in

öyküsünü anlatıyor. Karanlık bir gecede Lima'nın batakhanelerini, kanlı heykelleri olan loş kiliselerini, sellerin alıp götürdüğü mezarlıklarını dolaşır Gabriel. Derken, şaka gibi başlayan, gerçek mi, düş mü olduğu anlaşılmayan bir boğuşma sonucu, Amazon ormanlarındaki bir hapisneden yeni kaçmış olan yerli Partolome'yi öldürür. Bu düşsel ve karmaşık anlatı, Latin Amerika'nın yıkıntılarla ve kanla yoğrulmuş yazgısı hakkında şiirsel düşünceleri içeriyor. Yerlinin öldürülmesi, isyancı Inka Tupac Amaru'nun tarihsel ve efsanevi kişiliğiyle birleşiyor. İspanyollar tarafından parça parça edilen Tupac Amaru'nun yeraltında dolaşan beden parçaları, günün birinde bir araya gelerek onun bedenini yeniden oluşturacaktır.

2 **Şeytanın Çağrısı**/ Henri-Frédéric
Blanc/ Çeviren: A. Burak Zeybek/
Can Yayınları/ 112 s.

“Şeytanın Çağrısı”nın kahramanı, edebiyat fakültesinde felsefe öğrenimi gören bir öğrencidir. Kendini cinlere kaptırmış bu kişi, kafasının

içinde kurduğu dünyada tek başına yaşamakta, insanlardan kaçmaktadır. Derken, Afrikalı, güzeller güzeli bir kızla tanışır, ona âşık olur. Aşkına karşılık göremeyen, kafası zaten karışık bu kişinin yaşamı iyice altüst olur. Onun için, bundan böyle

cehenneme iniş, aşkın ve kötülüğün sınırına yolculuk başlamıştır. Okurlarımıza daha önce “Uyku İmparatorluğu” ve “Yırtıcıların Alacakaranlıkta Savaşı” adlı romanları yayımlanan Fransız yazarı Henri-Frédéric Blanc bu romanında bize, günümüz tüketim toplumlarının çarpıcı bir taşlamasını daha sunuyor.

3 **Beş Ada**/ Mehmet Zaman Saçlıoğlu/
Can Yayınları/ 139 s.

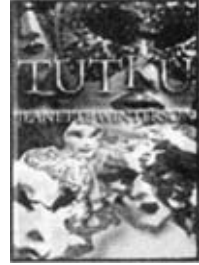
“Yaz Evi adlı ilk kitabıyla, 1994 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı alan Mehmet Zaman Saçlıoğlu, Beş Ada'da aşılabilen öykü kitaplarından farklı bir

toplama çıkıyor okur karşısına. Her biri tek başına varolma, yaşama gücüne sahip öyküler, yan yana geldiğinde ayrı bir bütünlüğü ve boyutu sergiliyor. Okuduğunuzda bunun bir rastlantı değil, yazarın seçimi olduğunu göreceksiniz. Biri, kitabın başında, öbürü sonunda yer alan, sanatsal yaratı ve bilimsel arayışa ilişkin bir masal, kocaman bir parantezin iki ucu sanki. Saçlıoğlu, kitabın geriye kalan dokuz öyküsünü bu büyük parantezin içine yerleştirerek, hem arayışlarında nereye varacağı kestirilemeyen yaratıcı insanlık serüveninin tümünü hatırlatıyor bize, hem de kendi öykülerini nasıl konumlandığına ipuçlarını veriyor. Kuramsal birikimiyle hayat deneyimlerini ve gözlemlerini; düşünsel olanla duyumsal olanı birbirinin içinde eriterek akıtıyor öykülerine. Bilinçle bilinçaltını, gerçekte fantastiği harmanlıyor. Kimi kez plastik sanatlardan, kimi kez deneme türünden ödünç aldığı olanakları öyküleri için seferber ederek yapıyor bunu. ‘Birinci Masal’da tüm sanatlar arasında önceliği söz sanatlarına vermesi boşuna değil. ‘Önce söz vardı’yı unutmadan, bu sözün hakkını vererek yazıyor öykülerini.” Diyor Nursel Duruel kitabın arka kapağında.

4 **Tutku**/ Jeanette Winterson/ Çeviren:
Pınar Kür/ İletişim Yayınları/ 196 s.

Napolyon'un taç giyme töreni. Dondurucu bir kışta Rusya içlerine ilerlemeye çalışan Fransız ordusu. Müzisyen olacağını ya da cephede

savaşa girmeyi düşünürken kendini ordunun mutfağında bulan Henri. 1797'de Napolyon ile tanışan Venedik. Bir balıkçı ailesi. Askerlerin arasında bir kadın: Vilanelle.

Düşsel bir atmosfer, İmparator'a hayran bir Fransız köylüsünü ve İtalyan bir balıkçının kızını kuşatır. Jeanette Winterson, Tutku'da bir oyuna dönüştürülmüş yaşama kendi kara mizah çerçevesinden bakıyor. Değişik anlatıcıların zenginleştiği bir ortamda, Fransız Devrimi'nin ertesindeki Avrupa'dan bir kesit sunan Tutku, 1987'de John Llewelyn Rhys Ödülü'nü aldı.

Cumhuriyet, 1999

editörden haydi bismillah ...

1 Elinizde tuttuğunuz dergi İkibinbir, uzun yıllar dü-
2 şünülmüş ama bir türlü hayata geçirilememiş olan bir
3 çalışma. Hollanda'da yaşayan Türk toplumunun
4 gelişmesine paralel olarak artık böyle bir derginin
5 zamanının geldiğini çoktandır düşünmekteyim.
6 Türklerin dergisi olsun. Hollanda yaşamıyla Türk
7 toplumu arasındaki haberleşmeyi sağlasın. Yaşa-
8 dığımız bu ülkeden bizi ilgilendiren güncel haberleri
9 versin, ne olup bittiği konusunda toplumumuzu
10 uyarın, onları yönlendirsin, bilgilendirsin. Bunları
11 düşünerek cıkdıldı yola. Üçyüz bin kişilik Türk nüfusu
12 koskocaman bir getto halinde yuvarlanıp gidecek mi,
13 yoksa son derece enerjik ve girişimci ruha sahip
14 Türkler Hollanda toplumu içinde yer edip yükse-
15 lecekler mi? Tabii ki bunun ikincisi olmalı. Yeni nesil
16 Türk gençleri çağdaş Hollanda toplumunda yerlerini
17 almalıdır. Eski geriye dönüş masalları artık gerçekten
18 masal haline geldiği için yeni neslimizin yeni Avrupa
19 oluşumunda yüksek kademelerde yer edinmesidir
20 doğru olan. Soru olarak acaba yeterince yaşadığımız
21 toplum ile bilgi alışverişimiz yeterli mi? Otuz senedir
22 yaşadığımız Hollanda'da komşuluklarımız, yerleşik
23 hayatımız acaba doğru bir çizgide mi ilerliyor?
24 Neden hala bize göçmen diyorlar da, bir Alman'a
25 demiyorlar? Türkler hala ağır işçi "kara kafa" mı,
26 yoksa artık içinde yaşadıkları Hollanda toplumunun
27 gerçekten bir parçası olma yolundalar mı? Bunları
28 araştıracağız, yazacağız, çizeceğiz, konuşacağız, tar-
29 tışacağız, söyleyeceğiz. İkibinbir herkese açık bir
30 dergidir. Bu ilk sayımızın hazırlanması ve ortaya
31 çıkması bizi bir başka türlü sevindirdi. 48 sayfalık bir
32 derginin hazırlanması için canla başla çalıştı Aziz
33 Nadi Bal. Sağolsunlar, bütün eski arkadaşlarım bana
34 destek verdiler, tamamen karşılıksız.
35 Bu sayıda, Mehmet Emin Alkanlar, başta Nebahat
36 Albayrak ile olan söyleşi yanında, Ahmet Özhan ile,
37 Ömer Faruk Akinbingöl ile, Zeki Aslan ile yapılan
38 söyleşileri hazırlamıştır. Haluk Bakır ise, kendi

39 Koleksiyon köşe yazısı dışında, Fazıl Say ve Mümtaz
40 Hoca'yla söyleşileri yapmıştır. Ali Develioğlu arka-
41 daşımız Türkan Şoray ile özel olarak görüşmüştür.
42 Diğer köşe yazılarımız hep ismen tanıdığımız arka-
43 daşlarımız. Yazıları özenle yazılıp seçilmiş ve sadece
44 İkibinbir okuyucuları için. Özden Kutluer-Yalım,
45 Sevinç Alptekin, Nedim Olgun arkadaşlarımızın
46 yanında karikatürlerimiz de, özgün fırçalardan çık-
47 mıştır. Doktor Metin Alkan, Burhan Kum, ve Ali
48 Aksan ve büyük usta İsmail Gülgeç dergimizi süsle-
49 diler. Ahmet Azdural olmadan olmaz dedik ve
50 Ahmet' i askerden döner dönmez sıkıştırdık. Postal-
51 larının tozu arasında yazısını yetiştirdi. Haydi
52 bismillah diyoruz ve size dergimiz İkibinbir'i gururla
53 sunuyoruz. Elden geldiğince her ay çıkması planlandı
54 dergimizin. Basım işleri Hürriyet gazetesinin modern
55 Frankfurt tesislerinde yapılacak ve gazete içinde ek
56 gibi dağıtılacak. Gazete dışında dergimiz yine Hol-
57 landa'da dağıtılıp, okul, vakıf, dernek, bankalar,
58 havayolları gibi kurumlara ulaştırılacaktır. Her yerde
59 bulabileceksiniz. Arayın.
60 İkibinbir ücretsizdir.

Zevkle okumanızı dileriz.

Saygılarımla.

M.L. Okur

İkibinbir, 1998

DEYİM KAYNAKLARI

- 1 Ağakay Dr. Mehmet Ali, *Türkçede Mecazlar Sözlüğü*, Ankara, 1949.
- 2 Ağakay Dr. Mehmet Ali, *Türkçede Yakın Anlamlı Kelimeler Sözlüğü*, Ankara, 1956.
- 3 Ahmet Mithat, *Durûb-ı Emsâl-i Osmaniye-Şinasi Hikemiyatının Ahkâmını Tasvir*, İstanbul, 1871.
- 4 Ahmet Vefik Paşa, *Lehçe-i Osmani*, İstanbul, 1876.
- 5 Ahmet Vefik Paşa, *Müntahabât-ı Durûb-ı Emsâl-i Türkiyye*, İstanbul, 1871.
- 6 Akçın Faik, *Yurdun Dört Bucağı Yöresinden Deyimler*, Türk Folklor Araştırmaları, 1965.
- 7 Aksan Doğan, *Bazı Tabirlerimizin Tarihi ve Hikayesi Türk Dili*, 1953.
- 8 Aksoy Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, Ankara, 1969.
- 9 Aktünç Hulki, *Türkçemizin Büyük Argo Sözlüğü*, İstanbul, 1990.
- 10 Ali Bey, *Lehçetü'l Hakâ-yık*, İstanbul.
- 11 Altınar Altuğ, *Tabirlerin Doğuşu, Karamanın Koyunu*, Türk Folklor Araştırmaları, İstanbul 1953.
- 12 Asım Mütercim, *Kaamûs Terc.* 1810.
- 13 Atabal Neşe Ayla Bayraz, *Karşılıklar Kılavuzu*, Ankara, 1990.
- 14 Atalay Besim, *Çeşitli Halk Fıkraları ve Deyimleri*, Ankara, 1968.
- 15 Atalay Besim, *Dîvan-ü Lügaat-it Türk*, 1943.
- 16 Bahadınlı Yusuf Ziya, *Türkçe Deyimler Sözlüğü ve Kaynakları*, İstanbul, 1975.
- 17 Bayatlı Mahmutoğlu Hasan, *Câm-ı Cem-Ayin, Sadeleştirilen: Kırzioğlu Fahrettin*, İstanbul, 1949.
- 18 Bayrı, Mehmet Halit, *İstanbul Folkloru*, İstanbul, 1947.
- 19 Belenli Mahmut, *Bazı Tabirlerimizin Tarihi ve Hikayesi*, İstanbul 1958.
- 20 Bozyiğit Ali Esat, *Atasözleri ve Deyimlerimizde Giyim, Kuşam, Türk Folklor Araştırmaları*, İstanbul, 1971.
- 21 Bozyiğit Ali Esat, *Atasözleri ve Deyimlerimizde Meslekler*, Türk Folklor Araştırmaları, İstanbul 1972.
- 22 Bölge Ağızlarından Atasözleri ve Deyimler, Ankara, 1969.
- 23 Büyük Türkçe Sözlük, 10 cilt, İstanbul, 1982.
- 24 Cengiz Haydar, *İlgün'da Atasözleri ve Deyimler*, Türk Folklor Araştırmaları, İstanbul, 1973.
- 25 Çotuksöken Yusuf, *Deyimlerimiz*, İstanbul, 1992.
- 26 Demiray Kemal, *Eş Anıamlılar Sözlüğü*, İstanbul 1982.
- 27 Demiray Kemal, *Temel Türkçe Sözlük*, İstanbul, 1982.
- 28 Dereli Ali, *Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 1991.
- 29 Dergah Yayınları, *Açıklamalı-Örneklili Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 1986.
- 30 Devellioğlu Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, 1990.
- 31 Devellioğlu Ferit, *Türk Argo Sözlüğü*, Ankara, 1970.
- 32 Dilaçar, A., *Türk Diline Genel Bir Bakış*, Ankara, 1964.
- 33 Doğan Ahmet Dr. *Açıklamaları ve Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü*, Ankara, 1992.
- 34 Doğanay Ali, *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, İzmir, 1972.
- 35 Ege Hüsamettin, *Çizmeden Yukarı Çıkma*, Ankara, 1965.
- 36 Eli Emîri, *Durûb-ı Emsâl (el yazısıyla üç defter)*
- 37 Emir Sabahat, *Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 1992.
- 38 Eyüboğlu E. Kemal, *Onüçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimleri*, İstanbul, 1973.
- 39 Eyüboğlu İsmet Zeki, *Dil ve Bel Üstüne Deyimler*, Türk Folklor Araştırmaları, Ankara, 1975.
- 40 Eyüboğlu İsmet Zeki, *Halk Deyimleri*, Türk Folklor Araştırmaları, İstanbul, 1960.
- 41 Eyüboğlu İsmet Zeki, *Halk Dilinde "Yüz" Deyimleri*, Türk Folklor Araştırmaları, İstanbul, 1960.
- 42 Folklor Sözlüğü-Deyimler-Atasözleri-Yer Adları Derleme Kılavuzu, Ankara, 1953.
- 43 Gökçeoğlu M., *Kıbrıs Türk Atasözleri Deyimleri Sözlüğü*, Lefkoşa, Kıbrıs, 1983.
- 44 Gökşen Enver Naci, *Açıklamalar ve Hikayelerle Atasözleri ve Deyimler*, İstanbul 1985.
- 45 Gökşen Enver Naci, *Deyimlerimiz ve Kaynakları*, İstanbul, 1976.
- 46 Gölpınarlı, Abdülbaki, *Tasavvufun Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul, 1977.
- 47 Gözler H. Fethi, *Örnekleriyle Türkçemizin Açıklamalı Büyük Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 1983.
- 48 Güney Eflâton Cem, *Atasözleri ve Deyim Notları*,
- 49 Gürçan Behire, *İstanbul'da Kullanılan Bazı Tabirler ve Atasözleri*, Türk Folklor Araştırmaları, İstanbul, 1961.
- 50 Kadri Hüseyin Kazım, *Türk Lügati*, 4 c., İstanbul, 1945.
- 51 Kandemir Emine - Yavuz Kandemir, *Altın Eşanlı ve Karşıt Anlamlı Kelimeler Sözlüğü*, İstanbul, 1989.
- 52 Kartal Numan, *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 1988.
- 53 Gül Metin - Yalçın İlhan, *Açıklamalı Deyimler Sözlüğü*, Ankara, 1989.
- 54 Köklügiller Ahmet, *Açıklamaları ve Atasözleri ve Deyimlerimiz*, İstanbul, 1982.
- 55 Levend, Ağah Sırrı, *Türk Edebiyatında Manzum Atasözleri ve Deyimler*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Ankara, 1961.
- 56 Mehmet Halit, *İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri*, İstanbul, 1934.
- 57 Mehmet Münif (Paşa) *Halk Tabirleri*, Halk Bilgisi Haberleri, İstanbul, 1941.
- 58 Meydan-Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, 12 c., İstanbul, 1969-1973.
- 59 Milli Kütüphane G.M. *Türk Atasözleri ve Deyimler*, 2 cilt.
- 60 Moran Yıldız, *Eşanlı Sözcükler ve Karşıt Anlamları Sözlüğü*, İstanbul, 1992.
- 61 Muallimoğlu, Nejat, *Deyimler ve Atasözleri, Beyitler ve Anlamdaş Kelimeler*, İstanbul, 1983.
- 62 Naci Muallim, *Lugat-ı Nâci*, İstanbul, 1890.
- 63 Narin Feridun - Uzun Erdiç, *Türkçe Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 1984.
- 64 Oyat Fazıl, *Ata Sözlüğü, Değişler*, İstanbul, 1946.
- 65 Özbekoğlu Gümülcineli Esat, *Türk Dilinde Kinayut*, İzmir, 1924.
- 66 Özdemir Emin, *Açıklamalı-Örneklili Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 1981.
- 67 Özön Nejat, *Dil Kılavuzu*, İstanbul, 1985.
- 68 Özön Mustafa Nihat, *Büyük Osmanlıca-Türkçe Sözlük*, İstanbul, 1965.
- 69 Özön Mustafa Nihat, *Resimli Büyük Türk Dili Sözlüğü*, İstanbul, 1971.
- 70 Özön Mustafa Nihat, *Türkçe Tabirler Sözlüğü*, İstanbul, 1933.
- 71 Özön, Mustafa Nihat, *Atasözleri*, İstanbul, 1956.
- 72 Öztelli Cahit, *Deyimler Hakkında*, Türk Folklor Araştırmaları, 1962.

 EDITÖR

Yeni dizi

1 Geçen ay Kanal D'de yayına giren ve iki haftada bir ekrana gelen "Keşifler Atlası" belgeseli, 2 Mayıs Pazar gününden itibaren her hafta yayınlanacak. İzleyicilerden gelen yoğun istek üzerine daha önce yayınlanmış olan "Orta Fırat Vadisi" ve "Sarkeçili Yörükleri" bölümleri de tekrarlanacak. Yönetmenliğini **Handan TÜRKELİ**'nin yaptığı ve **ATLAS** elamanlarının desteği ile hazırlanan bu belgeseli kaçırmamanızı öneririm.

***

2 **ATLAS**'in "Osmanlı" dizisine gelecek sayıda devam edeceğiz. Bu kez Osmanlı'nın vurucu gücü yeniçeriler büyüteç altına yatırılacak. **ATLAS** Osmanlıların yanısıra bu sayıdan itibaren yeni bir dizi daha başlatıyor: "3. Binyıl... Millennium" Bu dizide 3. binyıla Türkiye'nin neler bıraktığı konu edilecek.

3 Bu dizinin ilk konusu; günümüz dünyasını büyüteç altına alan "Zaman". Asla yakalayamadığımız, avucumuza alıp koklayamadığımız zaman. Hızlandıkça daha da hızlanmak zorunda kaldığımız bir çağda, saatlerin diktatörlük kurduğu kentlerde zaman kaybetmemek için koşuyoruz. Arkadaşımız **Mustafa CEMAL** zamanı gizemli kılan kaynakları aradı.

ATLAS, bu sayısında da birbirinden ilginç konularla dolu.

4 İÖ 2. binyılda kurulan Hitit İmparatorluğu 400 yıldan uzun bir süre antik dünyanın süper güçleri arasında yer aldı. Hattuşa bu imparatorluğun başkenti idi. Anadolu, medeniyetlerin yoğun olduğu bir kazandı ve Hattuşa bunun tam ortasında yer alıyordu. **Mehmet GÜLBİZ** ve **Ayk KÖKÇÜ**'den kurulu **ATLAS** ekibi Boğazköy'de, Hititlerin başkentinde, İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü'nden Arkeolog Dr. Jürgen Seeher başkanlığında yürütülen arkeolojik kazıları izleyip Anadolu'nun Karanlık Çağı'nın aydınlanmasına şahit oldular. İlerideki sayfalarda bu heyecanı sizlerle paylaşacaklar.

5 Ayrıca bu sayıda okurlarımıza büyük boy bir ansiklopedik "Hitit Haritası" armağan ediyoruz. Bu haritada, birçok bilgiye bir anda ulaşmanız mümkün olacak.

6 Yazıya gelmez dilleri, efsanevi kökenleri, müzikleri, ayinleri ve baş eğmeyen tavırlarıyla rengârenk bir halk... Barındırdığı etnik kavimlerle Güneydoğu Asya'nın Babil'i sayılan bir ülke... Arkadaşımız **Ali Murat ATAY**, Vietnam'ın 54 etnik grubundan sadece biri olan Hmonglar'ın konuşan renklerini getirdi. Kılıçlar, gürzler, filintalar, mavzerler, yenenler ve yenilenler... Galipleri durmadan değişen, neredeyse galibi olmayan sayısız isyan. Şeyh Bedreddin ayaklanması, Celali isyanları ve arkalarında yüzlerce ölü bırakan efeler, eşkıyalar. Atçalı Kel Mehmet, Çakırcalı Efe, Yörük Ali Efe. Arkadaşlarımız **Tevfik TAŞ** ve **Şebnem ERAŞ**, Aydın'ın isyanla mayalanan dağları ve dağ köylerinde dehşetli geçmişin izlerini aradı.

7 Suyun akarak, birleşerek, yön değiştirerek, denizi arayarak yazdığı uzun ve karışık bir öykü... Kumullar, göller, içindeki bataklıklarla vahşi bir görünüm sunan ormanlar... Suyun, kumun ve rüzgârın dalgalandığı bir delta... Arkadaşımız **M. Türker ERŞEN** ve usta fotoğrafçı **Cüneyt OĞUZTÜZÜN**, Güney Marmara kıyılarının en çarpıcı doğal zenginliklerini barındıran Kocaçay Deltası'nda rengârenk gelen baharı karşıladılar.

8 Gizemli manastırlar, masalsı topraklar... Uzağı yakınlaştıran inişli çıkışlı sokaklar, kübik prizmaları andıran evler, misafiri ev sahibinden önce karşılayan taşlara oyulu laleler, sarmaşıklar ve kat kat avlular... Süryaniler, Türkler, Kürtler, Araplar... Arkadaşımız **Uğur ULUOCAK**, tarihi 2 bin 500 yıl kadar gerilere giden, dinlerin, dillerin, kültürlerin ve öykülerin içiçe geçtiği Midyat'ı görüntüledi ve yazdı.

***

9 Türkiye'nin en çok satan ve en çok okunan dergisi **ATLAS**'in gelecek sayısında yeni gezilere çıkmak dileğiyle hoşça kalın.

MEHMET YAŞIN

e-mail: myasin@hurriyet.com.tr

ORTAKLIKLAR

- 1 **ORTAKLIK [şirket]**, iki, ya da ikiden çok kimsenin iş yapmak için emeklerini, sermayelerini birleştirmeleridir. İnsan, tek başına maddi ve mânevi kuvvetleri bakımından sınırlı bir varlıktır. Büyük işler, büyük başarılar, insan topluluklarının ortak çabalarıyla olabilir. Bu gerçek, çok eski zamanlardan beri anlaşılmalı, ticaret hayatındaki gelişmeler iş hayatında da birleşmelere yol açmıştır. Ticaret amacıyla ilk birleşmeler, Romalılar'da görülür. Roma Hukuku'nda ortaklıklara dair hükümler vardır.
- 2 Bugünkü iktisat ve ticaret hayatı ortaklıklara dayanır. Ortaklığın genel hükümleri, Borçlar Kanunu'nda toplanmıştır. Kanundaki tarife göre, en az iki kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca ulaşmak için birleştirmeyi kabul etmeleriyle ortaklık kurmuş sayılırlar. Amacın iktisadî olması şarttır, çünkü, «asil amacı iktisadî olmayan» birleşmeler ortaklık değil, «dernek» sayılır.
- 3 Ortaklıklara sermaye olarak, 1) Para, alacak, kıymetli evrak, menkul şeyler, 2) İmtiyaz ve ihtira beratları ve alâmet-i farika ruhsatnameleri gibi sınai haklar, 3) Gayrimenkuller, 4) Malların faydalanma ve kullanma hakları, 5) Kişisel emek, 6) Ticari itibar, 7) Ticari işletmeler, 8) Telif hakları, maden ruhsatnameleri gibi iktisadî değeri olan başka haklar konulabilir.

Ortaklığın Şartları

- 4 Her ortak, ortaklığa; parasını, alacağını, başka bir mal, ya da emeğini sermaye olarak koymakla yükümlüdür.
- 5 Sözleşmede aksi yazılı olmadıkça, sermaye, ortaklığın amacının gerektirdiği önemde, nitelikte, birbirine eşit hisseler halinde olmalıdır (Madde 521). Ortaklar, ortaklığa ait bütün kazançları aralarında bölüşürler. Sermayeleri eşit değilse bile, sözleşmede aksi yazılı olmadıkça, kazanç payları eşit olur. Ortaklar, ortaklık işlerini birlikte yürütürler. Ortaklardan hiçbirisi, kendi hesabına, ortaklığın amacına aykırı, ya da zararlı işleri yapamaz.
- 6 Ortaklıklar şu sebeplerle sona erer: 1) Ortaklıktan beklenen amacın elde edilememesi, edilmesinin de imkânsız hale gelmesi; Mirasçılarla ortaklığın devam edeceğine dair önceden bir anlaşma yapılmamışsa, ortaklardan birisinin ölmesi; 3) Ortaklardan birinin payının icra yoluyla istenmesi; 4) Ortakların birlikte verecekleri bozma kararı; 5) Ortaklık süresinin bitmesi; 6) Sözleşmelerde ortaklara fesih beyanında bulunmak hakkı verilmişse bu hakkın kullanılması; 7) Haklı sebeplere dayanılarak mahkeme kararı.
- 7 Ortaklık sona erince, tasfiyesine geçilir. Ticaret ortaklıklarının tasfiyeleri, özelliklerine göre birbirlerinden farklı hükümlere uylularak yapılır.

Ortaklık Çeşitleri

- 8 İktisadî faaliyetlerin çeşitli ihtiyaçlarından dolayı ortaya çeşitli ortaklıklar çıkmış, bunların her biri hakkında kanunlara ayrı ayrı hükümler konulmuştur. Ticaret ortaklıkları hakkındaki hükümler, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda 136. maddesiyle 556. maddesi arasında toplanmıştır.
- 9 Ticaret ortaklıkları «kollektif», «komandit», «anonim», «limited» ve «kooperatif» şeklinde olur. Bunların hepsi tüzel kişilik (hükmi şahsiyet) sahibidirlar. Bundan dolayı, sözleşmelerinde yazılı işletme konusunun çerçevesi içinde kalmak şartıyla «bütün hakları iktisat ve borçları iltizam edebilirler» (Türk Ticaret Kanunu, m. 137).

Kollektif Ortaklık

- 10 Ticari bir iş yapmak üzere, bir ticaret unvanı altında, gerçek kişiler arasında kurulur, sözleşmenin ticaret siciline tescilliyle tüzel kişilik kazanır.
- 11 Ortaklarca imzalanan ortaklık sözleşmesindeki imzaların noterce tastiki şarttır. Sözleşmelerde; ortakların kimlikleri, ortakların kollektif olduğu, ticaret unvanı ve merkezi, konusu, her ortağın sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı, para mahiyetinde olmayan sermayenin değeri, temsile yetkili olanların adları ve temsil şartları muhakkak belirtilmelidir.
- 12 Sözleşmede aksi yazılı olmadıkça ortakların her birisi, ayrı ayrı ortaklığı idare hak ve görevini taşır. Sözleşme, ancak oy birliğiyle değiştirilebilir. Öteki kararlar, sözleşmede aksi yazılmadıkça, ortakların çoğunluğu ile verilir. Ortaklığın alacaklılarına karşı ortakların sorumluluğu sınırsızdır: Ortaklar, ortaklığın borç ve taahhütlerinden zincirleme (müteselsilen) ve bütün mallarıyla sorumludurlar.

Yeni Hayat Ansiklopedisi, 1981

Einde